

(ČERVEN 2018)

BYLO TO SPRAVEDLIVÉ!

KAREL RŮŽIČKA

►STR.3

Z úst německé kancléřky Angely Merkelové jsme se dozvěděli, že „Vyhnání a útěk Němců byly především bezprostředním následkem Němci započaté druhé světové války a nevýslovných zločinů nacionálněsocialistické diktatury... To ale nemění nic na tom, že pro vyhnání neexistovalo ani morální, ani politické ospravedlnění.“ ◀

MILÍ PŘÍZNIVCI ALTERNATIVY ZDOLA,

V tomto čísle shrnujeme události posledního měsíce před prázdninami. V úvodu se Karel Růžička zabývá výrokiem německé kancléřky Angely Merkelové, podle níž odsun sudetských Němců neměl žádné morální opodstatnění. Autor textu argumentuje filozofií německého myslitele Immanuela Kanta, podle něhož každý jedinec svým jednáním nastavuje morální pravidla pro ostatní.

Dále v červnovém čísle informujeme o akcích k propagaci participativního rozpočtu, které proběhly v Českých Budějovicích. Zabýváme se také

novým metropolitním plánem Prahy. Poslední díl seriálu o novodobém Národním obrození pojednává o nastupující generaci, která mnohdy nevidí v poměrech České republiky

zpravodaj-az@seznam.cz

perspektivu, a proto často odchází do zahraničí.

Veškeré ohlasy, názory nebo vlastní články uvítáme na e-mailové adrese zpravodaj-az@seznam.cz nebo info@alternativazdola.cz. Přejeme inspirativní čtení. ◀

Vaše Alternativa Zdola

PALBA OTÁZEK V BRATISLAVĚ

►STR.14

Dne 23. června vystoupila Ilona Švihlíková v Bratislavě v palbě otázek a odpovědí k současné ekonomické situaci, budoucnosti kapitalismu a řadě dalších naléhavých témat.◀

PAROZ V ČEPICI

KAREL RŮŽIČKA ►STR.15

Participativní rozpočet byl v pondělí 25. června tématem přednášky AZ v Českobudějovickém Pírátském Centru. Do ČEPICE dorazilo několik posluchačů, kteří si vyslechli výtah z informací, které jsme ohledně parozu shromáždili.◀

PLÁNY ZNUDĚNÝCH URBANISTŮ

KAREL RŮŽIČKA ►STR.16

Neoliberalismus v plánovací praxi – tak by se dala shrnout charakteristika návrhu Metropolitního plánu Prahy (MPP) z dílny kanceláře MPP vedené architektem Romanem Kouckým.◀

OBSAH

►3 Úvodník

►13 Doporučujeme

►14 Bratislava

►15 Paroz Budějovice

►16 Metroplán

►26 Nové NO

►33 Tiráž, kontakty

BYLO TO SPRAVEDLIVÉ!

„BEZOČIVOST“ NĚMECKÉ KANCLÉŘKY

Svět, včetně Čechů a Slováků, Poláků, Rusů, Bělorusů, Ukrajinců a dalších se letošního 20. června – zhruba osm desítek let po německém nacistickém anšlusu Rakouska, po mnichovské dohodě o obsazení pohraničí demokratického Československa nacistickými a fašistickými diktaturami, po zřízení nacistického protekto-

rátu Böhmen und Mahren, po přepadení Polska hitlerovským Německem zdůvodněným útokem pod falešnou vlajkou na vysílačku v Gliwicích a takřka na den 77 let po té, co němečtí nacisté přepadli Sovětský svaz – dozvěděl z úst německé kancléřky Angely Merkelové, že „Vyhnání a útěk Němců byly především bezprostředním následkem Němci započaté druhé světové války a nevýslovných

zločinů nacionálněsocialistické diktatury... To ale nemění nic na tom, že pro vyhnání neexistovalo ani morální, ani politické ospravedlnění.“

Osmdesát let je jeden lidský věk, z kolébky si však sotva co kdo pamatuje, takže pamětníkům 80 let starých událostí aby bylo ke stovce. Kolik jich je, jak byli účastní, co si pamatují, kdo jim bude naslouchat? Přichází epocha drzých lží a manipulací bez očitých svědectví? Bude mít navrch ten, jehož propaganda „bezočivých klamstiev“, jak by řekli Slováci, bude hlasitější?

KANTOVSKÝ PRINCIP 230 LET STARÝ

„Konej tak, jak bys chtěl, aby platil obecný zákon“ – tak lze přeložit z němčiny mravní kategorický imperativ, který po dlouhém, složitém a důkladném rozmyšlení odůvodnil v roce 1788 vydaném díle „Kritika praktického rozumu“ německý filosof Immanuel Kant. Již hodně přes dvě století je tak

známa fundovaně zdůvodněná obecná zásada, že každý svým jednáním vůči okolí nastavuje pravidla, hranice, dle nichž by se celá společnost měla chovat. Lidově se podává, že nečím jiným to, co nechceš, aby činili tobě.

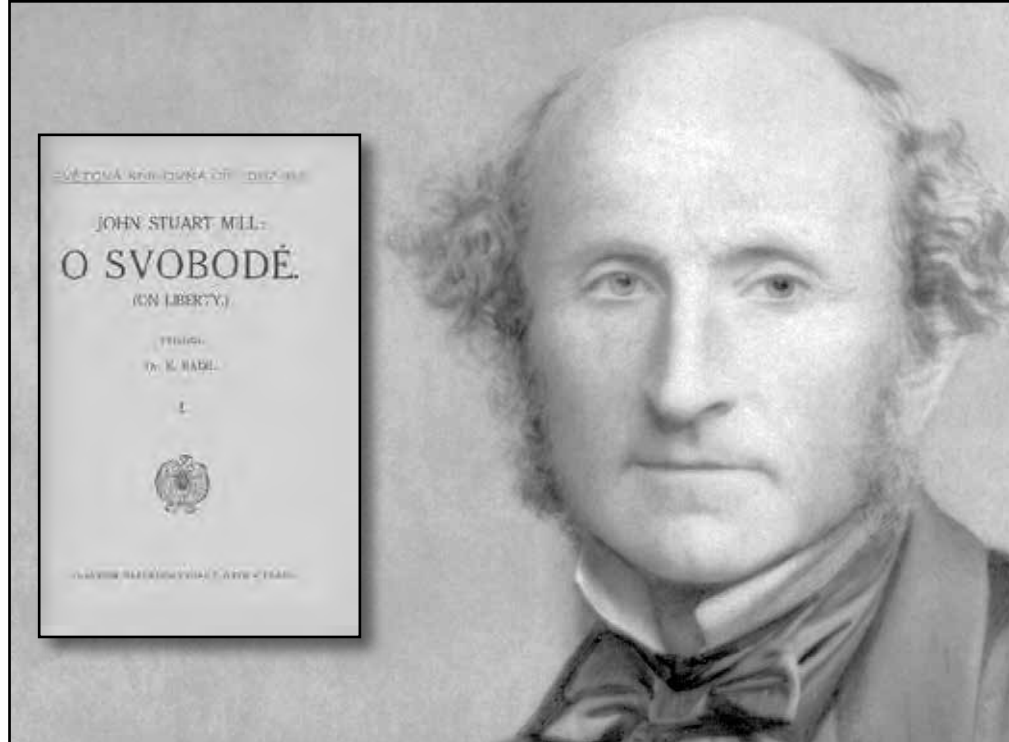

► Immanuel Kant

Není tím dáno, že se všichni mají dle toho vždy do puntíku chovat, že mají vždy volit danou krajní možnost – je to vymezení hranice, za níž už je konání nemorální. Pravidlo „oko za oko, zub za zub“ je tou mez-

ní situací. Postižený nemusí oplatit oko za oko, zub za zub – je to jeho právo, nikoli však povinnost. Pokud by lpěl na hraniční variantě, podporoval by její hromadné užívání jako standardu a též by se stavěl na roveň tomu, na kterého reagoval, klesal by na jeho úroveň.

Z kategorického imperativu lze rovněž vyvodit, že každý si sám vlastně nastavuje pravidla, jimiž by se ostatní lidé mohli řídit vůči němu. Jestliže jste čestný, chcete, aby všichni jednali čestně. Jakou míru nečestnosti nakonec společnost bude obecně zastávat (při milosrdné lži, humoru, sportovní taktice, zobecňování ap.), je výsledkem řady faktorů, ale bylo by nemorální s vámi jednat nečestně. Pokud jste gaušník, zloděj, podvodník či vrah, tak prosazujete zločineckou

► John Stuart Mill

společnost. Okolí to jako zásadu nemusí přijmout, ale vy mu tím dáváte právo se vůči vám chovat stejně – připravit na vás léčku, obrátit vás o lup a třeba i odsoudit k smrti. Morální společnost s ohledem na své obecné pravidlo vůči vám nakonec vystupuje přiměřeně v rozmezí od svého obecného po vaše individuální pravidlo. Přičemž – v případě vašeho překročení obecné morální hranice – vystupuje ne aktem svévole, ale ve formě řádně definovaného trestu, kterým sice překraču-

je svoje obecná pravidla, ale právě jen jako důsledek jejich překročení pachatelem a v míře nedosahující nemorálnosti pachatelova zločinu čili žádné „oko za oko...“ Pokud ovšem tresty převyšují prvotní nemorální konání jedinců, je to neklamná známka nemorálního režimu.

O půl století po I. Kantovi prezentuje filosof, ekonom, autor známé eseje „O svobodě“ John Stuart Mill svoje kritérium svobodného jednání: „Svoboda jednoho končí tam, kde začíná

svoboda druhého“. Často se též praví, že svoboda jednoho končí u špičky nosu druhého. Nikdo tudíž nemá právo povyšovat svá práva nad práva ostatních, všichni je máme stejná a pokud někdo hranice neví předem, tak je musí respektovat, když se o ně jiný přihlásí. Je to opět princip stejných, obecných práv pro každého, konkrétně aplikován na svobodu. Na světě není žádný jedinec, žádná komunita vyvolená, původem výjimečná, předurčená k vládnutí ostatním. Morálně oprávněné vládnutí kohokoli stojí a padá se svobodným informovaným rozhodnutím ostatních, svévolí nanucená nadvláda nad ostatními vede spíše do pekel další zvěle jedinců a skupin, než k osvícené kvalifikované demokracii.

Každý je tudíž svého štěstí strůjce, přinejmenším v oblasti morálnosti v tom, jak by s ním mělo okolí jednat. Každý nese zodpovědnost za morálnost svých zásad, tj. za zásady, dle nichž s ním ostatní mohou jednat. Každý tak máme spoluzodpovědnost i za to, kam ostatní umístí hranici ne/morálnosti jednání společnosti vůči němu.

ČESKÉ VLÁDNÍ REAKCE

Zatímco český prezident Miloš Zeman odpověděl, že zásadně nesouhlasí s názorem kancléřky, česká diplomacie zaujala mírnější postoj, že výrok „pochází z projevu na Dni připomínky útěku a vyhnání. V tomto kontextu je také třeba výrok vnímat. Nejde o polemiku s německými sousedy a nikterak ani nezpochybňuje podstatu Česko-německé deklarace. Podstata deklarace spočívá ve stanovení historické kauzality a v oboustranném odmítnutí vznášet právní nároky, které by vyplývaly z komplikované minulosti.”

NĚMEČTÍ NACISTÉ BYLI AGRESOŘI

Ne! Je úplně jedno, ke komu A. Merkelová hovořila. Druhá světová válka nebyla sportovním utkáním, sporem o podíl masa v šunce, o umístění nádraží, lavíček a podobně – šlo o válku, která zmařila desítky milionů životů, nemluvě o obrovských zničených věcných hodnotách, a šlo ze strany Německa a Japonska o útočnou, nevy-

nucenou válku autoritativní, vůdcovské, rasistické, rádoby nadřazené moci proti státům demokratického a levicového zřízení a proti „podřadným“ rasám.

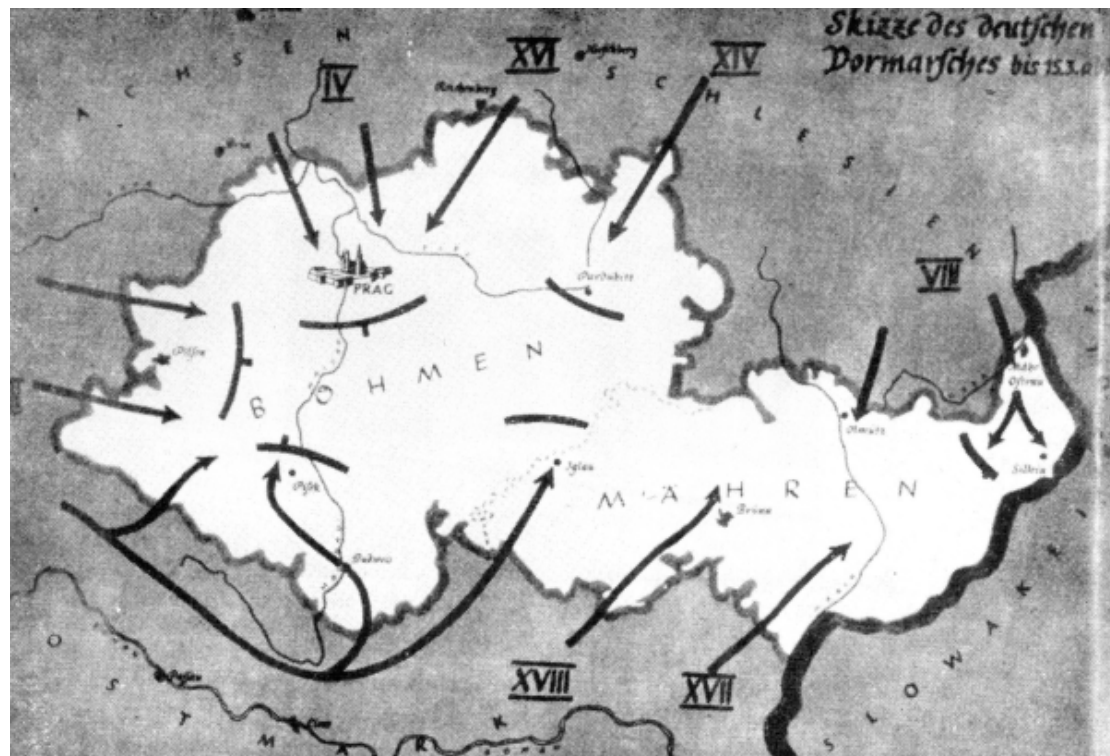
Pokud paní bývalá soudružka Angela Merkelová už hovořila na srazu Svazu vyhnanců, tak naopak měla zdůraznit morální a politickou zodpovědnost německých nacistů jak v hitlerovském Německu, tak právě i v sousedních státech za agresivní ideologii, za násilný rozvrat a přepadení několika států včetně států demokratických a rasově tolerantních, resp. rovnoprávných. Zatímco v hitlerovském Německu byli voliči sociální demokracie a komunistů ve volbách na počátku 30. let početně srovnatelní s příznivci nacistů a po převzetí moci Hitlerem byli komunisté a sociální demokraté tvrdě potlačováni včetně věznění, mučení a vraždění v koncentracích, v sousední ČSR hlasovalo pro nacistické henleinovce 90% sudetských Němců. Historici rov-

něž tvrdí, že nejhrůznější zvěrstva nekonali za války esesáci a vojáci původem z Německa, nýbrž z jiných států – ze Sudet, Pobaltí apod. Zdá se tudíž, že Němci za hranicemi Německa byli papežštější než papež. Ze svého rozhodnutí.

KANCLÉŘČINY NEMRAVNÉ LŽI A MANIPULACE

Paní exsoudružka Merkelová sotva mohla uniknout výkladu díla I. Kanta. Spolu s G. W. F. Hegelem a F. W. J. Schellingem

patří Kant do hvězdné trojice německé klasické filosofie, která je jedním ze zdrojů marxismu-leninismu. Jeho jméno se před r. 1989 skloňovalo v občanské nauce a filosofii na středních a vysokých školách včetně technických, nemluvě o svazáckých a stranických školeních marxismu-leninismu, takže svazácká funkcionářka musela dílo I. Kanta znát. Jméno J. S. Milla nebylo před r. 1989 v lido-demo státech tak známé, ve výuce vysokoškolské

filosofie a sociologie však nechybělo; ostatně byl to i propagátor družstevnictví. Po pádu sovětského bloku však Millovo kritérium svobody slyší jeho obyvatelé každou chvíli.

Slova paní exsoudružky jsou proto nebyvalou neomaleností. Nemravností o to drzejší, že I. Kant byl Němec z východopruského Královce, psal německy a paní exsoudružka Merkelová ho nemusela studovat v překladu, nýbrž v originálu. Navíc by neškodilo, kdyby si německá kanclérka přečetla práci Karla

Jasperse „Otázka viny“. Originál vyšel r. 1946 v němčině...

Slova paní exsoudružky by byla oprávněná pouze v případě, že by odlišila odsun, vyhnání a útěk neantifašistů z hitlerovci obsazených států. Bylo totiž zbabělé od nacistů a dalších neantifašistů utéci od své zodpovědnosti za zločiny, které páchali na Čechoslovácích, Polácích, Ukrajincích, Bělorusech, Rusech, Romech, Jugoslávci, Francouzech, na demokratech, sociálních demokratech, komunistech, liberálech, židech,

mentálně postižených. Utéci před řádnými soudy a tresty. Obdobně bylo nemorální ze strany postižených obyvatel obsazených zemí brát spravedlnost do vlastních rukou a Němce vyhánět dříve a bez pravidel, než jak bylo rozhodnuto státními úřady, resp. vítěznými mocnostmi. Místo řádného odsunu civilizovaně provedeného dle rozhodnutí vítězů, s promítnutím znalosti o tom, jak se kdo za války choval, došlo k tragickým, zbytečným, zločinným excesům včetně vražd dětí. Paní exsoudružka kanclérka však evidentně nerozlišuje odsun a divoký odsun a odsun ztotožnila s vyhnáním a útekem.

Navíc manipulativně ztotožnila vysídlení německých neantinacistů s vyhnáním a útekem Němců. Dekrety prezidenta Edvarda Beneše, později posvěcené parlamentem, totiž vyjímali z odsunu, ztráty československého občanství a ze zabavování ma-

jetku německé a maďarské antifašisty. Naopak majetků byli zbavováni českoslovenští kolaboranti, což spolu dokazuje, že sankce nemířily na národnost, nýbrž na politické jednání. Terčem nebyli Němci a Maďaři, cílem postihů byli antidemokratické síly. A neantinacističtí Němci a neantifašističtí Maďaři to slízli, protože tvořili valnou část Němců a Maďarů, tu část, která nad demokracii a humanitu postavila rasový a národnostní původ.

Vedle toho se dnešní německá kanclérka dopustila rozporného potvrzení/odtržení důsledku od příčiny, když na jedné stra-

Dekret presidenta republiky

ze dne 21. června 1945

o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.

Vycházejíc vstříc volání českých a slovenských rolníků a bezzemců po důsledném uskutečnění nové pozemkové reformy a veden snahou především jednou provždy vzít českou a slovenskou půdu z rukou cizáckých německých a maďarských statkářů, jakož i z rukou zrádců republiky a dát ji do rukou českého a slovenského rolnictva a bezzemců, k návrhu vlády ustanovují:

§ 1.

(¹) S okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví:

a) všech osob německé a maďarské národnosti, bez ohledu na státní příslušnost.

ně přiznala jasnou souvislost vysídlení s agresí a vzápětí popírá spravedlivost následku za tuto příčinu. Přitom tento následek – odsun neantijnacistických Němců – byl plně v intencích Kantova kategorického imperativu a při jeho aplikaci zdaleka nevyčerpal prostor morálnosti, jak si jej nacisté svoji agresivitou, povýšeností a zločiny – státem organizovaným masovým mučením, průmyslovým vražděním a holocaustem – sami nastavili.

NĚMEČTÍ NACISTÉ SI NASTAVILI SAMI SVÉ PŘÍŠTÍ TRESTY

Němečtí nacisté od 20. let minulého století jako hnutí a později

jako nacistická Velkoněmecká říše slibovali zničení tzv. židobolševismu, naplánovali a uskutečňovali genocidu Židů a Romů, chystali a zčásti už rozběhli masové vraždění (zvláště kulturních elit), přesídlování a nebo poněmčování Slovanů, uvalili na ně otrocké služby nacistické říši, začali likvidaci mentálně postižených lidí – tím nastavili morální normu i pro jednání svých nepřátel vůči nacistům, Německu a jeho občanům.

Neantijnacistickým Němcům se po válce zdaleka nedostalo tolik utrpení, jaké němečtí nacističtí politici, ozbrojené slož-

ky a podnikatelské lobby šířili světem od Hitlerova nástupu k moci r. 1933. Nebyla nijak uvažována a nedošlo k žádné genocidě Němců. K přesídlení Němců do Německa (po čemž ostatně toužili ve svém volání po návratu k říši), nikoli kamsi za Ural, jak bylo plánováno třeba s Čechy. Soudy vítězů potrestali jen velké válečné zločince a to ještě některé mírně, zločinci středního kalibru zhusťta stihání a odsouzení unikli a zločinci malí dožívali naprosto nerušeně. Německo dosud nezplatilo válečné reparace některým státům, které přepadlo a ekonomicky a lidsky plundrovalo (mj. Československo), nemluvě o nějakých sankcích za rozpoutání útočné války. S odstupem tři čtvrtě století lze konstatovat, že být středně velkým válečným zločincem se většinou vyplatilo, nemluvě o zločincích malých, a že rozpoutat agresivní válku je dobrý kšeft s velkými zisky a benefity pro příslušné privilegované skupiny, které většinou

vykličkují z obrovských ztrát a tragédií, které postihují drtivou, leč drcenou většinu.

VYSÍDLLENÍ NEBYLO ŽÁDNOU NOVINKOU

Politická myšlenka odsunu neantijnacistických Němců nespada z nebe. Přesídlování komunit a národů provází lidskou civilizaci po tisíciletí. Opustit dosavadní domovy nikdy není lehké a vítané, natož pokud to není vnitřním rozhodnutím komunity, ale vůle cizí moci. Vzpomenout lze starozákonní putování a vyhnanství Židů, stěhování národů, osídlování Ameriky a Austrálie Evropany (a že bylo notně krvavé), transporty černošských otroků do Ameriky, promíchávání národů a náboženství na Balkáně, vystěhovalecké vlny do Ameriky. USA měly zkušenost se zahnáním indiánů do rezervací v 19. stol. Židé se od konce 19. století stěhovali do Palestiny. Turecko a Řecko si před 100 lety vyměnily dva miliony obyvatel po řecko-turecké válce. J. V. Stalin

pohýbal hned několika národy v SSSR. Útěk Čechoslováků z pohraničí po Mnichovu netřeba popisovat. Britové rozdělili po 2. světové válce svoji největší kolonii – Indii – na Indii a dvě pákistánské části tak, že přes 10 milionů muslimů a hinduistů se dalo na cesty za novými domovy. Smutné karavany civilů mohla současná střední generace několikrát vidět na televizních záběrech z Afriky. Nejnověji desítky tisíc uprchlíků a ekonomických migrantů ročně korzuje z Asie a Afriky do Evropy, zvláště pak do Německa.

TÉMA LEBENSRAUMU NADNESLO NĚMECKO

Nejpádnější argument politického odůvodnění odsunu neantinacistických Němců z diaspor do Německa však po-

skytli sami Němci. Kdopak a pro koho parceloval ukrajinské lány černoze? Kdopak měl osídlit Čechy, Moravu, Slovensko, Polsko, Bělorusko? Byla to německá nacistická teorie lebensraumu – životního prostoru. Německo chtělo své území rozšířit, usídlit Němce i na další území, proto zaútočilo na východní sousedy. Vítězné spojenecké mocnosti jim přesídlení svým postupickým rozhodnutím zajistily – jen ne na východ do cizích zemí, nýbrž na západ do původní vlasti.

Ponechat neantinacistické Němce v Československu, Polsku a jiných státech, ať již východoevropských či západoevropských, nijak v demokratických poměrech nezaručovalo – viz příklad prvorepublikového Československa – poklidný politický vývoj. Právě První republika s německým školstvím, parlamentním zastoupením, dvojazyčnými úřady v pohraničí a dalšími standardy národnostních práv a přesto drtivou většinou Němců nenáviděná a rozvráce-

ná byla dostatečným důvodem k zamítnutí postojů ponechat neantinacistické Němce mimo Německo.

JAK S DENACIFKACÍ NĚMČŮ?

Vítězové 2. světové války stáli po válce před těžkou úlohou: jak denacifikovat Německo a zejména Němce. Státní struktury, vazby a procesy bylo možné Německu vítěznými mocnostmi nadiktovat, ovšem lidem hlavy nevyměníte. Poválečné Německo bylo v obdobné situaci, jakou popsal T. G. Masaryk o čtvrt století dříve v Československu: „Tož demokracii by-

chom už měli, teď ještě nějaké ty demokraty.“

Utvářet demokratický režim, občanskou společnost, budovat hospodářství, školství, zdravotnictví, sociální systém, kulturu v situaci, kdy nejviditelnějším rozlišovacím znakem společnosti je národnost, jazyk či rasa je skoro nemožné. Kterýkoli hajzl, demagog a populist, hravě rozbije sebedůmyslněji promyšlenou konstrukci veřejné správy a řízení společnosti, protože zneužije povrchnosti nemalé části občanů, jejich neinformovanosti, nezkušenosti, nepromyšlení problémů, jejich

**PONECHAT NĚMCE V ČR
NEZARUČOVALO POKLIDNÝ
POLITICKÝ VÝVOJ.**

emocí. Pokud bude moci poukazovat na nějaké národnostní rozdíly a nejasnosti – byť objektivně neexistující a vyskytující se jen v subjektivních myslích lidí – tak má pisku do demokratického občanského stroje plnou Saharu.

Jak by fungovalo poválečné Československo s mohutnou znacizovanou německou menšinou? Jak by zde probíhala denacifikace? Jaké a jak by zde fungovaly politické strany? Jak by se rozlišovala potřebná

a oprávněná denacifikace od demokratických opatření v národnostních otázkách? Kdo by zaručil, že němečtí nacisté opět nevytáhnou svoji demagogii? Nezahltí by československou politiku místo obnovy demokracie, budování občanské

společnosti, formování demokratických, občanských hodnot opět nacionalismus?

Soustředění Němců do svého státu (resp. svých států) ulehčilo a prospělo situaci a řešení problémů jak Němců, tak okolních států. Sousedé se ve své vnitřní politice již nemuseli potýkat s faktorem (německého) nacionalismu, Němci si mohli své věci vyříkat sami mezi sebou a též se zaměřit na budování demokracie a občanské společnosti a nikoli se zabírat rasovými a národnostními otázkami ať už doma či za hranicemi. Němci nebyli prohlášení za podlidi a žádní nadlidé jim nediktovali, jak si demokratické a mírové poměry nastolené vítěznými velmocemi budou kreovat, konkretizovat, naplňovat.

Denacifikace sousedů Německa proběhla rychle odsunem, denacifikace Německa samotného trvala roky (v NDR

si ji důrazněji prosadila sovětská moc a němečtí komunisté, v SRN levice tak silná nebyla) a využití spolu/pracovníků gestapa západními i východními tajnými službami a vleklé soudy s válečnými zločinci v SRN doložily, že nikdy nedospěla do konce. Fakt, že SPD se stala v SRN vládní stranou až v r. 1966, je taktéž důkazem, že denacifikace německých voličů nebyla snadná a CDU/CSU byly pro fašizoidní voliče vhodným útočištěm.

Výsledek poválečné německé národnostní politiky lze pozorovat na osudu Lužických Srbů. V posledních desetiletích skomírá jejich školství, za přinejlepším „přihlížení“ německých úřadů klesají počty škol, tříd a žáků. Lužičtí Srbové mají v posledních letech i problém dosáhnout zastoupení alespoň v saském sněmu.

STÁTNÍ POLITIKA A EXCESY JEDINCŮ A SKUPIN

V otázce spravedlnosti odsunu neantijnacistických Němců a jeho provedení je třeba mít v patrnosti jeden zásadní faktor. Nacistické Německo svoji nenávistnou likvidaci Židů, Romů,

CDU CSU
Fraktion im Deutschen Bundestag

Slovanů a mentálně postižených provádělo jako státní politiku, zatímco zločinné vraždění neantinasistických Němců, které provázelo odsun, resp. divoký odsun, bylo excesy jedinců a skupin bez posvěcení státními orgány.

Hanbu za Čechoslováky, kteří klesli na úroveň nacistů a dopustili se násilí a vražd na odsouvaných Němcích, včetně žen a dětí, už nesmažeme. Naštvanost a pomstychtivost šest let ponižovaných obyvatel protektorátu je sice vysvětlitelná, v myslích lidí pochopitelná, leč ve skutcích, zvláště pak násilných a zločinných, neomluvitelná. Velmi smutné a trapné na tom je, že tato individuální a skupinová selhání nakonec přikryl i československý stát zákonem č. 115/1946 Sb. O právnosti jednání souvisejících s bojem za znovunabytí svobody Čechů a Slováků. Nebyly jím totiž ospravedlněny jen válečné odbojářské činy, partyzánský boj apod. (kupř. zavraždění R. Heydricha československými parašutisty, krádeže zbraní a letadel vojáky prchajícími do zahraničních armád), ale beztrestnosti dosáhli i pachatelé zločinů spáchaných

už po válce (od 30. 9. 1938 do 28. 10. 1945) na vysídlovaných Němcích.

POLITICKÉ NESPRAVEDLNOSTI
V revizi tohoto zákona máme politický dluh, v tomto by si politická spravedlnost žádala odlišit hrdiny bojující proti nacistické nadvládě od „hrdinů“ vyžívajících se na neozbrojených civilích čekajících na odsun či už šlapajících na hranice. Je záhodno pojmenovat vraždu vraždou, pobrat pachatelům metály a připomínat Čechům, že takhle ne, že mnichovská a protektorátní křivda byla velká, ale trestat třeba především

křiváky, ty, co odváděli nadpráci, rozhodně ne děti, a třeba to činit civilizovaně, s důkazy, neklesat na roveň právě těch, kteří tragické křivdy způsobili.

Za zločinnou státní politiku byly Německu, coby agresorovi, pachateli a poraženému, oprávněně určeny vítěznými mocnostmi určité sankce. Morálně zcela spravedlivě, což byl základ pro oprávněnost politických opatření včetně trestů a sankcí. K naplnění politické spravedlnosti dosud nedošlo – v tom lze se slovy A. Merkelové svým způsobem souhlasit – jenže podstatně jinak, než zněla její řeč. Německé soudy

náležitě nepostihovaly válečné zločince, vrazi a dozorci z koncentráků a trestních komand vesměs dožívali na svobodě

rušené jen oddalovanými soudními jednáními. Německo dluží obětem své agrese doplatit válečné reparace za zničené živo-

ty a majetky. Vyplatit by mělo všem přepadeným účastníkům války navíc sankce za svoji agresi. Válka totiž není fotbalová liga, abychom v příštím ročníku zase všichni začínali s nulou, za rozpoutání války nestačí žádat jen náhradu škod, třeba odvést i trestní sankce. Kromě ekonomické roviny je zde ještě oblast politických a bezpečnostních opatření, aby Německo agresi neopakovalo. K tomu by mělo sloužit OSN, struktury evropské politické, hospodářské a bezpečnostní spolupráce s náležitými hodnotami a principy a podobně domácí německé poměry. OSN je zatím slabá, EU a NATO evidentně neplní dostatečně tuto úlohu, když EU

manýry a NATO a jeho členové opustili roli obranného paktu. Domácí německé poměry, jistící promírové směřování, dostaly ťafku rozhodnutím uvolňujícím německé armádě ruce pro operace v zahraničí.

EXPANDOVAT LZE I JINAK

Německo bylo po 1. světové válce kvůli velmi intenzivním reparacím uva-

nými na poraženého agresora v těžké ekonomické a sociální, a proto i politické situaci.

Po 2. světové válce bylo pobouřeno ještě více, reparace však už nebyly tak tíživé, navíc dostalo pomoc skrz Marshallův plán. Ve druhé polovině 50. let se začalo mluvit o německém hospodářském zázraku, o dalších 25 let později se stalo SRN ekonomickým lídrem EHS, po dalších deseti letech si „koupilo“ NDR a dnes je motorem EU a nepřehlédnutelným soupeřem či silným partnerem vůdčího tandemu USA a ČLR. Německo je velkým investorem v zahraničí, česká ekonomika je jednou z jeho kolonií, subdodavatelským přívěskem. To vše bez výstřelu, jen hospodářskou vyspělostí, silou investic, know-how, manažmentu, a to za stejných či obdobných podmínek jako měly firmy z jiných států. Předstihlo francouzskou, britskou, italskou, belgickou či jinou konkurenci, v případě Evropy i konkurenci z USA a Japonska. Bez výjimečné podpory, bez násilí, ve svobodných poměrech. Díky technické a manažerské zdatnosti, s nimiž obnovilo své hospodářství a stát od škol přes továrny po banky a vybudovalo politický a sociální systém vyšších

evropských standardů. Ano, v zahraniční expanzi pomáhá ideologická zaslepenost, hloupost a prodejnost domorodých politiků navolených rozhodující částí voličů, ale za blbost jiných národů Němci zodpovědnost nenesou.

Pokud chce nějaká komunita, nějaký národ, stát expandovat do světa za použití nemorálních prostředků, nesmí vsadit na zneužití blbosti ve svých řadách, na oblbnutí svých příslušníků, nýbrž na využití blbosti okolí, na ohlupování ostatních

lidí. I to však má své limity a nejrobustnějším základem vzestupu je ten, který před 230 lety vyložil I. Kant jako morální imperativ.

SPRAVEDLNOST JEN DOKONČIT
Volá-li paní exsoudružka kanc-
léřka Angela Merkelová po

ČESKÁ EKONOMIKA JE JEDNOU Z HOSPODÁŘSKÝCH KOLONIÍ NĚMECKA.

se stala nástrojem nadnárodních korporací a jednání SRN v ní opět zavání vůdcovskými

spravedlnosti, tak je nutno ji odpovědět. Morální spravedlnost odsunu – a bez ní nelze o žádné politické spravedlnosti hovořit – vyplývá z Kantova kategorického imperativu. Německo a němečtí neantinacisté si sami svojí svobodnou, nevy nucenou volbou, svojí státní politikou rasové nadřazenosti, vůdcovského režimu a válečné rozpínavosti nastavili kritéria, dle nichž s nimi bylo posléze jednáno. Přitom ani zdaleka nedošlo ze strany vítězných států k opatřením na úrovni nacistických zločinů, útlaku, ponižová-

ní, mučení, přesídlování, vraždění a genocidy. Excesy, k nimž při odsunu došlo, nebyly dílem státní politiky, ale jedinců. Jestliže morální spravedlnosti bylo učiněno zadost, naplnění politické má ještě značné dluhy, přičemž některé, týkající se konkrétních pachatelů, již nemohou být napraveny. Německo dluží vyrovnání nemalé části válečných náhrad zemím, které přepadlo, nebyly mu vyměřeny sankce za útočnou válku a za likvidaci demokratických režimů, oslabeny jsou mezinárodní politické a bezpečnostní páky

vůči nepřiměřenému vlivu Německa.

Samotný výrok kancléřky dokládá, že k tomu, aby byla politická spravedlnost naplněna, je nezbytné pravdivé poznání a pochopení zrodu, vzestupu a pádu nacismu, jeho aktérů, kontextu, následků, a to především v myslích politiků obou stran. Bez politické vůle politických reprezentací nelze rozběhnout seriózní vyrovnání s minulostí v řadách občanů. Je zejména na Německu a Němcích, jak se s fenoménem 2. světové války, za níž nesou

rozhodující vinu, vyrovnají. Nejsou v sociální bídě a politickém marasmu jako na přelomu 20. a 30. let, současná zkouška jejich demokratismu, právního státu, jejich zodpovědnosti za své činy, zdánlivě odeznělé, má jinou podobu, avšak jde opět o to samé – o morálnost postojů a skutků. Jimi si Německo, Němci, stejně tak jako ostatní státy a jejich občané, rýsují svoji budoucnost, své hodnoty, principy, své vztahy k okolnímu světu. ◀

Karel Růžička

DOPORUČUJEME

A2LARM: Češi jako levná pracovní síla

<https://a2larm.cz/2018/07/cesi-jako-levna-pracovni-sila/>

Nejistá práce a nízká ochrana práv se netýká jen „nějakých“ levných Ukrajinců a Rumunů. S ohledem na automatizaci práce a rostoucí nátlak velkého byznysu se brzy můžou týkat nás všech.

A2LARM: Brigádníkem proti své vůli

<https://a2larm.cz/2018/06/brigadnikem-proti-sve-vuli/>

Legislativní návrh na zvýšení hranice měsíčního výdělku v rámci dohody o provedení práce může vést k větší prekarizaci (znehodnocování práce).

!ARGUMENT: KONTROVERZNÍ COPYRIGHTOVÝ ZÁKON BYL ODLOŽEN

<http://casopisargument.cz/2018/07/06/kontroverzni-copyrightovy-zakon-byl-odlozen/>

Evropský parlament vrátil k přepracování zákon, který se měl týkat copyrightových pravidel. To znamená, že se znovu otevře debata o zákonu, který se dotýká médií, kreativního průmyslu a internetových gigantů.

Odmítnutí však neznamena, že zákon je mrtev, ale jen to, že Evropský parlament má šanci zákon přepsat do září, kdy znovu začne vyjednávání.

AKTUÁLNĚ.CZ: ČESKO MÁ PŘES 28 TISÍC DOLAROVÝCH MILIONÁŘŮ.

<http://paukultura.cz/ekonomie/ceskomaps28tisicdolarovymimilionaru-25051833118861704746712/>

Počet českých dolarových milionářů roste. Za poslední rok jich přibýlo téměř 11 procent. Příčinou je mj. vzestup české ekonomiky v posledních letech.

SOLIDARITA: KLIMAKEMP 2018 – DISKUZE O NERŮSTU A ÚSPĚŠNĚ ZABLOKOVANÝ DŮL BÍLINA

<https://solidaritasocsl.cz/2018/akce/klimakemp-2018-diskuze-o-nerustu-a-uspesne-zablokovany-dul-bilina>

Zhruba 500 lidí přijelo na druhý český Klimakemp, který uspořádalo hnutí Limity jsme my v Louce u Litvínova. Hlavním záměrem bylo upozornit na důsledky klimatické změny přímo v regionu, který je v Česku tím nejvíce zasaženým těžbou a následným spalováním fosilních paliv.

DENÍK REFERENDUM: JAK SE ŽIJE RODINÁM Z ÚSTECKÝCH UBYTOVEN

<http://denikreferendum.cz/danek/27922-uprdho-ve-vlastni-zeni-jak-se-zije-rodinam-z-usteckych-ubytoven>

Přestože začaly prázdniny, dvanáct ústeckých dětí školu neopustilo: bydlí v její tělocvičně. Situace rodin ze zrušených ubytoven připomíná tu uprchlickou. Jen tu není válka a jde o naše spoluobčany.

POD PALBOU V BRATISLAVĚ

Dne 23. června vystoupila Ilona Švihlíková v Bratislavě v palbě otázek a odpovědí k současné ekonomické situaci, budoucnosti kapitalismu a řadě dalších naléhavých témat. Diskuzi pořádal Dav Dva, nový časopis, který se snaží najít si své místo na slovenské a levicové scéně. Záznam z natáčení na webu se snad již brzy objeví, a po něm další, protože pozvaných do Bratislavy je celá řada. ◀

ODKAZ:

<http://davdva.sk/>

PAROZ V KLOBOUKU

Participativní rozpočet byl v pondělí 25. června tématem přednášky AZ v Českobudějovickém Pirátském CEntru.

Do ČEPICE dorazilo asi deset posluchačů, kteří si vyslechli výťah z teoretických informací a praktických poznatků, které aktivisté AZ od r. 2010 ohledně parozu shromáždili. Osnova přednášky vedla od definice a charakteristiky

parozu, jeho typů, historie ve světě a u nás k praktičtějších otázkám jeho zavádění v samosprávě. Zvláště byla zdůrazněna role úředníků, kteří musejí realizovat vůli politiků a občanů, zadministrovat celý proces od vypracování materiálů pro zastupitelstvo včetně pravidel přes informační kampaň, setkání občanů a návrhů a hlasování až po realizaci projektů a vyhodnocení celého parozu.

NE VŽDY DEMOKRATICKÉ ÚMYSLY

Přítomní byli dále podrobněji seznámeni s postupem zavedení a provozování parozu počínaje politickými rozhodnutími rady a zastupitelstva o prozkoumání možnosti zavedení parozu, schválení pravidel a harmonogramu a rozpočtu konkrétního ročníku, přes informační, osvětovou a propagační kampaň, veřejné diskuse až po zkoumání realizovatelnosti navrhovaných projektů, hlasování, práci

s úspěšnými navrhovateli atp. Přednáška se nevyhla kritickým bodům parozu, jako jsou ne vždy demokratické úmysly politiků a místních lobby, určování velikosti finančních sum pro návrhy, nevýhodné pozice malých odloučených částí obcí, hlasovací manipulace, již zmíněné posuzování realizovatelnosti, pomalost realizace, možné zklamání návrhů a hlasujících, ale také střety s místními šouraly, kariéristy, lobbyisty atd. Závěrečná část přednášky začala přehledem série otázek, resp. odpovědí, které si musí potenciální organizátor parozu předem rozmyslet, než se do parozu, jeho pravidel a uskutečnění pustí. Samotný závěr pak patřil tomu, co v oblasti parozu nedělat (vnucovat ho politikům, občanům a úředníkům, když nemají zájem či schopnosti, a unifikovat jej, ač každá obec a komunita má jiné podmínky) a co dělat (posunout se od modelu „grantového schéma“ ke

komplexní participaci občanů na řízení své obce či komunity).

SPORY V BUDĚJOVICÍCH

V diskusi přítomní piráti sdělili své zkušenosti z provozování parozu v rámci Pirátské strany, ale také hovořili o aktuálních problémech veřejného dění v Českých Budějovicích. Nejvíce o sporu o novou sportovní halu, přesněji o financování její výstavby, kdy zájmu skupiny sportovců – potřebě vyhovět podmínkám pro mezinárodní utkání v odbíjené (výška stropu) – by byla obětována podstatná část rozpočtu města. ◀

(kru)

České
Budějovice

METROPOLITNÍ PLÁN „ZNUDĚNÝCH“ URBANISTŮ ANEB MÍSTO PRAHY STOVĚŽATÉ PRAHA TISÍCVĚŽÁKOVITÁ!

Neoliberalismus v územně-plánovací praxi – tak by se dala shrnout charakteristika návrhu Metropolitního plánu Prahy (MPP) z dílny Institutu plánování a rozvoje, resp. jeho kanceláře MPP vedené architektem Romanem Kouckým.

OSLOU ZASTAVITELNOST ÚZEMÍ

Ustředním pojmem návrhu MPP se stal termín zastavitelnost území a naopak potlačeny jsou popisy stavů a výhledy konkrétních složek a účelů bydlení a obývání určitého prostoru. To ústí do faktické rez-

gnace tvůrců návrhu MPP na funkci urbanismu, na dosavadní znalosti nashromážděné generacemi urbanistů a teoretiků (velko)města, architektů, dopravních odborníků, ekonomů, sociologů, psychologů a dalších odborníků. A to v sídelním

městě Karla IV., jehož urbanistická koncepce Nového města Pražského vykročila za meze středověkých měst a vyhovovala české a československé metropoli půl tisíciletí, a 99 let po vzniku školy Bauhausu, který zásadním způsobem ve světě posunul vnímání bydlení a ote-

vřel celý vějíř složek, které se skrývají ve fenoménu bydlení, domu, domova, ulice, čtvrtě, města, obývaného životního prostředí, od architektonických a estetických přes ekonomické a dopravní složky, otázku služeb, veřejného prostoru po sociální a psychologické stránky provázející naši každodenní, všední existenci, ale dotýkající se i dojíždějících pracovníků a turistů.

Místo postihnutí jednotlivých složek spojených s bydlením, prací, vzděláváním, službami, dopravou, kulturou, volným

časem, zdravým životním prostředím, se zvláštnostmi jednotlivých generací a typů práce, které spolu tvoří pestrý, složitý a provázaný obraz kva-

lity bydlení a života ve městě vůbec, je ústředním parametrem pomocný ukazovatel zastavitelnosti území. To, čím území Prahy bude zastavěno, jaké funkce má to které místo plnit, je IPR jedno a netuší to, ale ví a určuje, kolik tam toho ještě lze nahánět. Místo shromáždění, sestavení a sloučení pohledů urbanistů, architektů, památkářů, dopraváků, sociologů, psychologů, zdravotníků, hygieniků, ekologů, obchodníků a odborníků na různé služby a samozřejmě občanů zde bydlících, zde pracujících

a studujících (a sem dojíždějících pracovat a studovat), zde oddychujících, zde turistikujících přináší MPP jako hlavní, určující pohled – pohled developerů. Pohled těch, které mají nápady a myšlenky výše uvedených profesí a skupin realizovat. Návrh MPP zaprahá vůz před koně. IPR svým návrhem MPP neposkytuje veřejné správy, občanům a podnikatelům – včetně developerů – vodítko, informaci, jak to v jednotlivých částech města s naplněním jeho

funkcí vypadá, kde jsou rezervy, kde dluhy, co stavět, co je žádoucí, co je zbytečné. Návrh MPP vytváří prostor pro živelnost, tápání, voluntarismus, ziskuchtivé excesy.

Návrh MPP ve stávající podobě je podružným, doplňkovým přehledem k neexistujícímu přehledu dnešní úrovně a očekávaného vývoje jednotlivých funkcí města, aby naplňovalo požadavky příslušníků evropské civilizace 21. století. Územní plán Prahy pro druhou čtvrtinu 21. století přece musí ochránit historické památky, resp. památkovou zónu, rozhodnout o budoucím rázu města, musí reflektovat nastupující epochu průmyslu 4.0, formovat podmínky pro kvalitní bydlení různých generací a sociálních skupin hodné 21. století, pro dostupnost služeb, zdravé životní prostředí (zeleň, vzduch, voda, oddychové, sportovní a volné prostory), postihnout dopravní a parkovací kapacity (pěší dopravy, automobilové, MHD, cyklistické), přepravní toky a časy, dostupnost a kapacitu škol, zdravotnických zařízení, obchodů a služeb, kulturních zařízení...

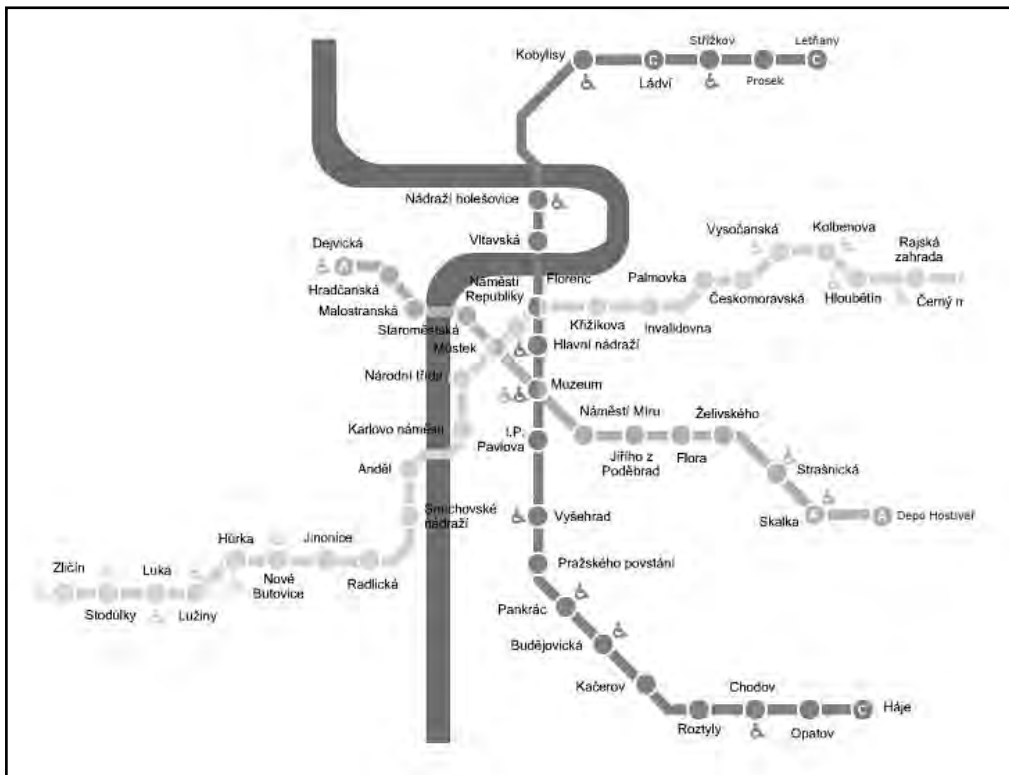
Na to vše a mnohé další tvůrci návrhu MPP rezignovali. Nechodí městem s očima běžného obyvatele, s očima mladých, s očima seniorů, s očima dětí, maminek, invalidů, sportovců,

dopraváků, ekologů, pěšáků, řidičů, knihovníků, obchodníků... Jen s očima developerů. Nevidí plácek pro honěnou, na schovku, na venčení psů, hnízdění sýkorek, kibicování maminek s kočárky atd. Vidí stavební parcelu s kšeftem za desítky milionů korun.

Územní plán je výsostně politická úloha, která se bytostně dotýká všech dotčených obyvatel, je to zadání pro veřejnou správu, rozhodnutí – o zásadách, celku, ale někdy i o konkrétních detailech – náleží občanům a politikům. Voliči a

zastupitelé si za to také musejí nést zodpovědnost, kterou nemůže nahradit rozhodování a zodpovědnost úředníků v koridoru tak širokých možností návrhu MPP – skrytých za krásnými slovy o úžasném MPP a ve změti nepřehledných a gumových formulacích –, avšak daleko přesahujících představu a poměrný konsensus, jež obyvatelé a jejich seriózní část politické reprezentace mají ohledně využití jednotlivých území. Vkrádá se tak ještě jedno možné vysvětlení vymizení moderního urbanismu z návrhu: že

jeho autoři na funkci územního plánu vlastně nerezignovali, nýbrž ji chtěli novým typem MPP obejít.

PRAHA A ČR POTŘEBUJÍ VIZI Vlna však zdaleka není jen na IPR. Pracoval dle zadání, i když analýzy, které si nedávno město dalo k návrhu MPP vypracovat, poukazují i na nedodržení zadání. Právě zadání mělo shromáždit základní výchozí data, projít veřejnou diskusí a nastavit mantinely pro tvorbu.

A nejen to.

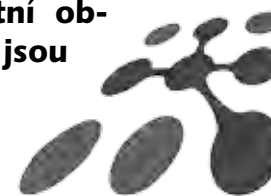
Z kruhů IPR v posledních letech vycházejí úvahy o zvýšení počtu obyvatel metropole až o více než 300 000 obyvatel, na 1,6 mil., přičemž do r. 2030 na 1,4 mil. obyvatel. To by byl výrazně vyšší nárůst, než v minulém půlstoletí. Takové zvýšení však už není jen věcí pražských orgánů, protože kdo bude takto kynoucí město „žít“? Kdo a jak doveze potraviny, vodu, energie, kam zmizí odpady, znečištěné vody, jaká

práce bude nové Pražany živit, kde budou bydlet, kudy, jak a čím budou po městě cestovat a z něho vyjíždět, kde budou parkovat, kde se budou bavit, oddychovat? Kdo to zaplatí?

Na každého obyvatele Prahy připadá zdejší samosprávě ze státního rozpočtu dle pravidel Rozpočtového určení daní násobně více prostředků, než na obyvatele jiných měst a natož obcí. Centrály celostátních firem vykazují v metropoli výkony, na nichž makají jejich zaměstnanci i v jiných městech, a metropole má tak vyšší ekonomický výkon – a tudíž i příjem z RUD s tím svázaný – než by jim spravedlivě dle místa skutečně odvedené práce patřil. Navíc s bonusem na provoz metropolitních institucí. To se to žije za cizí peníze, za peníze lidí, kterým jezdí autobus dvakrát denně do vsi, kam koleje už dávno zarostly trávou, kde jim poštu chtějí rušit, škola je na spadnutí, čistíčku by bez grantu nepostavili a místní obchod a hospoda jsou před zavřením.

Je věcí vlády a parlamentu, aby formulo-

valy dlouhodobou vizi republiky, kde tím nejzákladnějším východiskem musí být představa počtu obyvatel a jejich rozmístění po republice. Potřebujeme a chceme hlavní město s půldruhým milionem obyvatel? Jaké nové profity, instituce a děje, které nemá město s 1,25 mil. obyvatel, bude mít město s 1,5 mil. lidí? Jaké úžasné efekty nesou další statisíce (a v případě dalších megapolis miliony) obyvatel nad hranicí cca jednoho milionu obyvatel města, která už „utáhne“ metro, desítky divadel, sportovních klubů, bank, atd. a naopak už pošilává po druhém letišti nebo aspoň druhé vzletové a přistávací dráze? Že by to přineslo větší návštěvnost zábavního parku ve „Fučíkárně“, naplnilo Strahov, vyrostla by druhá zoo, třetí rozhledna, čtvrtá trakce MHD? Zachránilo by to některá upadající pražská nádraží, usedlosti, opuštěné budovy, bývalé tovární areá-

**Prague
Airport**

ly? Jaký by to přineslo užitek? Jaké náklady? Musí k navýšení dojít v metropoli nebo stačí v širší aglomeraci?

Kdo kdy ale viděl v našich končinách politika, který by chtěl formulovat vizi své vlasti, novináře, kteří by toto téma drželi v pozornosti, odborníky, kteří by dodali podklady a inspirace. A občany, které by to zajímalo?

NEJEN MPP, UŽ ZADÁNÍ MĚLO MÍT VEŘEJNOU DISKUSI

Návrh MPP byl nyní předložen na měsíc k veřejnému připomínkování. V čase dovolených... Uzávěrka skončí dříve, než vypukne kampaň před komunálkami, kde se návrh MPP mohl – a měl – stát jedním z témat.

Politická reprezentace však měla otevřít veřejnou diskusi již k zadání MPP. V Praze tam a tam je tolik a tolik bytů, z toho tolik volných – kolik a jaké jsou třeba, je třeba nějaká regulace? Ve městě je tam a tam tolik zeleně – chcete ji více či méně a kde? Dostačují školy, školky, hřiště, kluby? Kdo si ostatně pamatuje, kdy byl v Praze naposledy proveden skutečný komplexní dopravní prů-

► Centrum Myslbeč

zkum, abychom věděli odkud kudy kam čím kolik kdy lidé jezdí a případně i proč? (Přesto se vedou „zasvěcené“ debaty o tramvaji na Václavák z ulice s nejnižším přepravním výkonem tramvají v centru, o dopravě na letiště, o čtvrté lince metra.) Město mohlo mít kopec podnětů, které mohli urbanisté ve svém díle zpracovat, mohli mít vodítko.

SMYSEM MĚSTA JE PLNĚNÍ FUNKCÍ ŽIVOTA, NIKOLI ZASTAVĚT PROSTOR

Nynější návrh MPP jako především plán zastavitelnosti ovšem

ještě není třeba zahazovat. Obsahuje pár použitelných údajů. Je to nevybroušený okrasný střípek mozaiky umístitelný do obrazu, který zatím nemáme.

Základem MPP musí být obraz stavu a možného vývoje prostoru pro bydlení, práci a oddech, plán naplňování kvality života obyvatel a obývání metropolitního prostoru. Obyvatele zajímají konkrétní funkce, zajímá je spektrum účelů (kvalit myšlených jako podstat různých věcí a procesů) v jejich životním prostoru: vyskytují se/nevyskytují se domy, silnice, chodníky, školy, obchody,

parkovací místa, je/není zeleň, hluk, emise atd. Teprve potom je zajímavá množství (domů, stromů atd. je málo/hodně; hluk je slabý/vysoký) a provedení (kvalita jako jakost; byty jsou velké/malé, teplé/studené, světlé/tmavé atd.; stromy jsou malé/velké, listnaté/jehličnaté, vhodné/nevhodné, ve shlucích/solitéry, pohlcují/nepohlcují hluk a prach atd.). Nejprve je třeba řešit tyto jejich problémy, řešit jaké funkce jsou spojené s bydlením, prací a oddechem lidí ve městě, jaká je jejich úroveň a až teprve poté se mj. zabývat tím, co zajímá a co nese zisky projektantům a developerům. Ty zajímá nejprve velikost (kvantita) toho, co někde mohou postavit, protože z toho se odvíjejí jejich náklady, zisky a odměny, a teprve potom je zajímavá funkce (podstata, kvalita), tj. co vlastně má být v daném prostoru postaveno.

Zatímním výstupem návrhu MPP je však parametr velmi sporný. Zvaný zastavitelnost, což zní příjemně developerským uším a poněkud cize obyvatelům. Jiný by byl úhel pohledu, kdybychom zmíněný výstup nazvali zahustitelností. Za-

hušťování už není obyvatelům nějakým zamlženým pojmem, velmi zřetelně jim vyrostl deset metrů před okny, zaclonil jim výhled, zabral plácek u školy, porazil několik stromů, dovezl další auta na parkoviště.

Tomuto úkazu lidé velmi dobře rozumějí – a nechtějí ho. Zahušťování novou výstavbou a navyšování stávající nese jen komplikace a žádný extra příjemný efekt. Větší anonymizace obyvatel činžáků, nedostatek parkovacích míst, zahlcenost ulic, přetížení veřej-

► Architekt Roman Koucký

ných a obchodních služeb, ztráta zeleně a volných ploch. Že mají města (kupř. Vídeň) vyšší hustotu obyvatel? Co jim to přineslo? Kolik lidí se pak tísní na ulicích, dětí na hřištích, psů na chodnicích, u patníků a na

zbylých trávnících? Více neznámých tváří, stresy z front, zácp, davů, konec koutků a zákoutí, ztráta intimity, úhyn geniu loci. Kde žijí ti, kteří to prosazují? V paneláku či v rodinných domech v satelitech?

CO JE PROLUKA?

Kapitolou samou pro sebe je užití termínu „proluka“ v návrhu MPP, samozřejmě jako prostoru zastavitelného. R. Koucký, jak vyjevil na veřejném představení návrhu MPP na Výstavišti, nepovažuje za proluku jen mezeru mezi domy uliční či blokové zástavby (jako byla např. proluka Myslbek v ulici Na příkopech vzniklá po vybombardovaném domu), která skutečně „čeká“ na zastavení. Myslí tím vlastně jakýkoli volný prostor mezi bloky – např. i školní hřiště na rohu v Masné ul. Takže je také zastavitelné. A kde budou školáci mít dopoledne tělocvik a kde se budou děti a mládež odpoledne scházet? To Kouckého MPP neřeší.

BLOKY, ZELENĚ, SVĚTLO A PROSTOR

Návrh MPP, zdá se považuje za městský ideál blokovou uliční

► Bývalý primátor Tomáš Hudeček

zástavbu. Jedno čtverhranné okénko vedle druhého, se zelení ukrytou ve vnitroblocích či utlačovanou mezi chodníky a vozovkami ulic, pokud tam na ni vůbec zbyde místo. Je to styl historický vzniklých center měst, který ovšem po 2. světové válce odezněl a byl na sídlišťích nahrazen jednotlivými objekty uprostřed zeleně a i nová výstavba v centrech hleděla, jak fličky zeleně, alespoň jednotlivé stromy, keře a záhony,

oblepit okolí či vnitřky nových areálů, jak jimi zaplnit náměstí, jak provzdušnit, prosvětlit město. Byty začaly získávat sluneční světlo už nejen z jedné nebo dvou stran, ale často ze tří, neboť „kam nechodí slunce, tam chodí lékař“. (Dnes se po ¾ století, kdy se s podmínkou oslunění socialističtí architekti dovedli vypořádat, snaží nová generace projektantů a developerů tuto podmínku odstranit, že prý se obtížně naplňuje – je

to jejich neschopnost či jsou za tím peníze?)

Do center měst se kvůli cenám pozemků rozsáhlejší zeleň těžko vrátí, nebudeme kvůli tomu bourat historické památky a měnit ráz historických architektonických zón, ale zbylou zeleň, nebo existující volná místa včetně skutečných proluk třeba chránit a velmi rozvažovat, jak s nimi naložit. Zeleň, světlo a tvůrčí práce s prostorem do moderního města patří a to i do centra. Třeba hledat místa a způsoby, jak je v centrech uchovat. Nelze se spokojit s tím, že developer kdesi v centru zastaví zelenou parcelu a jako náhradu vysadí dvacet stromů v Šárce. Tam jich jsou statisíce,

tam se to nepozná, ale v centru je cítit každý strom. MPP měl Prahu (500 km²) rozdělit na jeden až několik tisíc rajonů „stability zeleně“ (v centru o menší rozloze), aby pokud někdo zabere zelenou plochu, vykácí X stromů s objemem korun Y m³, byl povinnen ve stejném rajonu tuto plochu a stromy nahradit. Zahuštění a rozředění lidských proudů nasazovat dle žádoucích funkcí prostoru atd.

Praha je prý světovým přeborníkem v žebříčku greencity, podílu zeleně na celku, má údajně třikrát více stromů než lidé. Přidáme-li klánovické lesy, pole za Suchdolem a louky před Hostivíci, tak budeme mistři sluneční soustavy. Kráčí však o zeleň

v centru. Zeleň v sídlech není zločin; neděle si svět na území jen zeleně a území jen zastavěných bloků. Stejně jako je dle funkcí opodstatněná diverzita sídel od samot, lazů a vísek po města a velkoměsta, tak je smysluplná diverzita velikosti a druhu zeleně od pralesů a lesů po zelené stěny a střechy, solitéry a květináče.

EKOLOGICKÁ ZÁTĚŽ, ÚROVEŇ BEZPEČNOSTI

Jedním ze základních výstupů MPP musí být mapa (možné) ekologické zátěže, kterou ještě lze daný rajon zatížit, resp. kterou třeba z něho ubrat. Kolik (případně které) zeleně, emisí, prachu, hluku. Z jejich

mapy vyplynou pro samosprávu a soukromé subjekty limity pro provoz a výstavbu nových objektů a provozů. Je to přímo spojeno se zdravotní bezpečností obyvatel, která by měla být dalším z výstupů. Jsou naprostým blábolem, že dnes již je jedno, čím území zastavíte, zda obytnými domy nebo moderní průmyslovou technologií, neboť již je naprosto bezpečná, jak při odvržení předchozího návrhu územního plánu Prahy (po vyrovnání asi 15 000 připomínek) a při odstartování prací na MPP, hlásal tehdejší primátor Tomáš Hudeček. Těch nejmodernějších technologií denně projede několik tisíc skrz Spořilov a že by tamní obyvatelé z toho byli nadšení, to určitě ne. Naopak protestují a město zoufale hledá cesty, jak kamiony věhlasných průmyslových výrobců odklonit. Co když by díky pravidlu rozlišujícím jen zastavitelné a nezastavitelné pozemky někdo postavil na sídlišti chemičku a došlo k havárii? Že by se i kvůli tomuto riziku proklamátor zmíněného blábolu odstěhoval z metropole? Taková rozhodnutí není třeba nechávat na úřednících

stavebního úřadu, aby posuzovali možná nebezpečí, a aby je hodnotila EIA, takové možnosti třeba odmítnout již předem, protože žádné havarijní systémy nejsou stoprocentní a je zbytečné riskovat uprostřed zástavby, když v průmyslové zóně lze stejnou „muziku“ ochrany přilehlého obydleného území lze „zahrát ze méně peněz“.

S tím souvisí prozkoumání evakuovatelnosti obyvatel, který ukáže, kolik domácích a dojíždějících lidí ten který prostor snese, aby je bylo možno po komunikacích včas odvézt pryč. Takže z toho vyplyne další požadavek na počty tam bydlících a dojíždějících obyvatel, nároky na kapacitu komunikací a na způsoby přesunu. Opět to

rozhodně není o zastavitelnosti území, ale o jeho kvalitách, charakteristikách, které nutno při jeho provozování a stavebním rozvoji respektovat, a které možná již nyní musí samospráva řešit omezením počtu lidí a rozšířením a zvýšením propustnosti ulic, tj. jaké investice jsou do území třeba, aby tento parametr klesl pod nepřijatelnou mez následků.

NEČUKAT SI DOPRAVU A PARKOVÁNÍ Z PRSTU

Jednou z klíčových úloh města je řešení dopravních problémů. MPP musí ukázat samosprávě a soukromým investorům, jaké plány provozu a rozvoje si kromě evakuovatelnosti zaslouží dopravní síť. Východiskem musí být již zmí-

► Maršmeloun

něný komplexní dopravní průzkum přepravních toků, nikoli jen celoplošné zjišťování počtu cestujících, kteří do konkrétního spoje nastoupili a vystoupili na té které zastávce (ač to autoři za komplexní dopravní průzkum vydávali), protože to neříká odkud kam lidé jeli, zda jízdu začali, končili nebo jen přestupovali atd. Z komplexního průzkumu zjistíte toky cestujících, dojezdové časy a další údaje, které jsou využitelné nejen pro vytýčení linek, ale pro kapacitu dopravních uzlů, ulic, křižovatek, tedy opět pro sta-

vební úpravy a práce, ale i pro rozvažování, za jakými cíly lidé cestovali a zda jim je nepřenést blíže nebo jinam do méně zatížených míst. To je úloha prozkoumat vazby mnoha desítek, možná až dvou stovek rajonů Prahy mezi sebou. Bylo jasné, kolik, kde a jak kapacitních dopravních uzlů MHD v Praze potřebuje, kolik ještě zvládnou světelné křižovatky a kde už to volá po mimoúrovňovém křížení, tunelech atd. Kolik ještě kde můžete přidat (měl byste ubrat) bytů a pracovních míst, kolik kapacity prodejných pro-

vozů, sportovních a kulturních zařízení, aby chod města neobíral lidi o čas a nervy. Vzkaz takového MPP developerům by zněl jasně, kolik čeho je kde třeba, nikoli, že mohou zvýšit zastavitelnost určitého území čímsi o pětinu.

Vítanou pomůckou pro samosprávu a soukromé stavební firmy by měla být mapa naplnění požadavků na parkování. Je míst na ulicích hodně či málo, kolik lze ještě získat na venkovním prostoru a kolik je třeba vytvořit v budovách, v suterénech či parkovacích domech? Kolik může vyřešit sdílená ekonomika? Opět to není plnění jakéhosi bezrozměrného parametru obecné zastavitelnosti, nýbrž konkrétní úloha o počtech potřebných nebo volných míst na sledovaném území, která volá po řešení, investicích, aby se tam zlepšila kvalita života.

VĚŽE NEBO VĚŽÁKY?

Ostře sledovanou kapitolou je omezení velikosti, výšky budov a směřování jejich architektonického provedení. Praha, město s tisíciletým architektonickým a urbanistickým vývojem

►Magistrát hl.m. Prahy

výjimečně zachovaným, který se občané Československa a později i OSN rozhodli chránit jako národní, resp. světové kulturní dědictví, není zelená louka. Developer si stavební místo nekupuje od Zeměkoule, ale od ostatních lidí, není pupkem světa, ale součástí lidské civilizace. Nemá zodpovědnost jen vůči Zemi, ale vůči všem spoluobčanům. Nemá neomezená práva – a není v tom sám. Není to útok na developerskou komunitu, každý jsme omezeni celospolečenskými potřebami, požadavky, zájmy. Někdo

více, jiný méně, podle toho, jak svojí činností zasahuje do společných sfér, do veřejného prostoru. Zem a příroda nám naši zodpovědnost odvedou reakcemi dle přírodních zákonů, o jejichž působení si namýšlíme, jak podrobně je známe. Společenskou zodpovědnost nám musejí spočítat spoluobčané – a konají to někdy včas, někdy pozdě.

Část developerské komunity se v bezuzdné ziskuchtivosti přiživuje na hodnotách, které nevytvořila a nehledí na jejich uchování, jen na zisk, k němuž

jim tyto hodnoty pomáhají. Dobývají jakousi rentu z parazitického podnikání na kulturních, technických a přírodních hodnotách vytvořených minulou či současnou společností, resp. přírodní činností. Že je znehodnotí nebo zničí? Pokud zničená památka jim přestane nahánět zisk, tak alokují kapitál jinam. Necítí zodpovědnost seriózního podnikatele za výrobu a spotřebovávání zboží a služeb se všemi společenskými a ekologickými důsledky. Reprodukují (pokud možno nejen prostě, ale rozšířeně) svůj kapitál jen v rámci svého výrobního koloběhu a firemního účetnictví. Fakticky tím uskutečňují zúženou reprodukci kapitálu z hlediska celospolečenského a ekologického a vůbec se nenamáhají dosáhnout i v těchto

širších cyklech náležité, trvale udržitelné reprodukce.

To se odráží do snah o pro ně vstřícná pravidla pro omezení zejména rozměrů budov. Tahalice o uliční čáru, o výšku říms a hřebenu střech, o tvar střech, o výšku nároží, o uvádění limitů v metrech či podlažích atd. Spory s památkáři. Spory o uchování vnějšího vzhledu, vnitřních dispozic, materiálů. Tendence zachovat fasádu a vybourat vnitřek budovy – okolojdoucí je uchvácen, kunsthistorik úpí.... Příkladem je „maršmeloun“ vedle gotického areálu. Stavba, která by byla vítaným zpestřením současných sídlišť a dalo by se strávit a vyřešit i její dodatečné zvýšení velikosti, je necitlivým direktem pražské památkové zóně, ziskuchtivým výsměchem památkářům a stavebním úřadům. Jen víc a hustěji a Praha a Češi přijdou o statut světového dědictví, které je vázáno nejen na jednotlivé architektonické skvosty rozseté po Hradčanech, Malé straně, Starém a Novém městě, ale tkví právě i v urbanistické složce, v koncepci a slohové zachovalosti a vyváženosti centra naší metropole. Praha si klidně

může dovolit budovy nejnovějších technologií, rozměrů a tvarů – jde o to jen kde. Především mimo centrum lze rozvíjet oblast mrakodrapů na Pankráci či jinde. Moderní budova pro centrum však složku své modernosti musí rozšířit o charakteristiku, kterou mrakodrap na periferii řešit nemusí – o archi-

tektionický vzhled, o jeho komponování do prostředí historické architektury, aby nebyl odkaz starých památek poškozen. To je skutečná výzva pro architekta a developera: ne se bez omezení vyřadit na zelené louce, ale splynout s okolím, vyrovnat se v podmínkami a vlivy, limity a pravidly. A zaplatit to, vytrvat délku obtížného procesu tvorby a schvalování, vydržet rozličné připomínky, ale třeba také najmout řemesl-

né fachmany, aby architektova fantazie, developerský management neztroskotaly na odfláknuté zedničině.

To by měl MPP zvláště ošetřit – jak v kterých oblastech Prahy respektovat okolní architektonický ráz včetně dopadu na vzdálené výhledy. V sázce totiž není jen velikost bytů a domů,

čas dojezdu do zaměstnání, vzdálenost školy a obchodu, ale rovněž atmosféra matičky měst. Jinak působí gotické a barokní katedrály, nejen svojí výškou, mohutností, ale též proměnlivostí linií a objemů, tvary zdí a oken, pavučinou opor, tryskami chrličů, věžemi a věžičkami, prolisy, linkami, malbami, vitrážemi, sochami, proporcemi jednotlivých funkčních částí, a jinak působí soudobý železobetonový hranol ve

skleněném obalu či plechovém obložení, třebaže mnohem vyšší než kamenné dílo předků. Leč dýchá z něho jen okleštěný účel, čistá racionalita, jen první a jediný plán jeho funkce, podnikatelského záměru a efekt jeho ziskové míry. Nezbyvá prostor po hlubší, tajemnější duchovno, pro fantazii, svobodu rozmyšlení nad funkcí chrámu, paláce, vížky, pro oblast jakési neracionality, v níž dřímá zdroj pro další, nové a nové nápady, varianty, pro tázání po smyslu stavby a smyslu našeho pozemského pinožení. Snad si přitom uvědomíme rozdíl mezi účelem uživatelským, diváckým, komplexním a podnikatelským, stavbařským, úzké ekonomické efektivity, abychom Prahu neproměnily ze „stověžaté“ v „tisícivěžákovitou“.

MPP může Praze a Pražanům uchovat jejich krásné, pestré město rozložené v bohatém reliéfu, a to citlivě, s rozmyslem, kvalifikovaně rozvíjet jeho uživatelské funkce, kvalitu tohoto sídla uchovat v jeho historičnosti a rozvíjet v modernosti, zvyšovat kvalitu prostoru a podmínek života jeho obyvatel a návštěvníků, jejich bydlení,

PRAHA PRAHA PRAHA PRAHA

pracovního prostředí a míst od-
dychu, jejich cestování. Nebo
jej může vydat v plen develo-
perským zlatokopům, architek-
tonickým exhibicionistům a ur-
banistickým ignorantům. MPP
buď bude reflektovat dosažené
poznání teorie historického vel-
koměsta, dá samosprávu, ob-
čanům a podnikatelům, zvláště
developerům a obchodníkům
s realitami, a odborníkům spo-
jeným se všemi těmito skupina-
mi vodítko, na čem se občané,
samospráva a urbanisté a další
experti shodli, jak to urbanisté
převodili do územního plánu a
spolu s dalšími orgány do růz-
ných stavebních a provozních
regulací. Územní plán české
metropole 21. století by měl
upustit od extenzivního, kvan-
titativního rozvoje, růstu do
šířky a výšky, a nastoupit cestu

růstu kvalitativního, promyš-
lenějšího, důvtipnějšího, nikoli
ale intenzivnějšího, ale optima-
lizujícího.

Odrázkou tohoto poznání ur-
banistického, architektonic-
kého, ekonomického, socio-
logického, psychologického,
kulturního, ekologického musí
být komplexní ukazatel kvali-
ty života obyvatel velkoměsta,
naplňování jeho jednotlivých
funkcí a jejich souhry. Ponechat
to v 21. století na živelnost,
na „neviditelnou ruku trhu“,
nelze při početnějším výskytu
považovat jen za ideologickou
zpozdilost, protože dokladů,
že v praxi monopolů, lobby,
křehkých lidských charakterů a
objektivních přírodních podmí-
nek trh nefunguje, je na tisíce.
A jestliže selhání trhu ponožek
lze napravit poměrně rychle,
následky živelnosti a deformací
silnými ekonomickými a poli-
tickými hráči ve výstavbě mě-
sta přežívají desítky let. Občané
a úřady nemají dost účinné ná-
stroje na nápravu pochybných
stavebních záměrů v průběhu
stavby, jejich reakce na málo
medializované, utajené či ma-
nipulované záměry develope-
rů, ekonomických silných a po-

liticky vlivných subjektů může
přijít pozdě. Proto musejí být
nastaveny podmínky, limity a
cíle předem.

Lidský rozum je omylný, chybu-
jící, stále ještě má naše poznání
našeho života, společnosti a pří-
rody obrovské rezervy, ale už ne-
jsme žádní nevědoucí na startu,
leccos už občané, veřejná správa
a odborníci vědí, něco natvrdo,
mnohé více či méně pravděpo-
dobně. Se znalostí funkcí města,
s jejich naplněním, je to podobné
jako s časovým rozměrem naše-
ho života. Jsou lidé aktivní, kteří
kromě zaměstnání, spaní a jídla
mají volný čas naplněný vzdělá-
váním, sportováním, kulturou,
rodinou, sotva to vše stíhají. Den
by pro ně mohl mít 48 hodin a
oni by věděli, jak jej smysluplně
naplní. A pak jsou lidé, kteří ne-
vědí, co s volným časem, co by
asi tak mohli dělat, netuší mož-
nosti sportování, kulturního vy-
žití, zábavy. Neví, nebaví je to, je
to obtížné, dlouhé, nepříjemné,
nudné. Návrh MPP místo toho,
aby z něho tryskaly podněty, jak
město rozvíjet, co vše třeba na
jeho prostoru sledovat a zvlád-
nout, usměrnit, otevřít prostor
pozitivům a přiškrtit negativa,
aby život obyvatel byl kvalitní,

aby byl projektem aktivních lidí
pozorně vnímajících současnost
a prognosticky hledících do bu-
doucna, tak místo toho návrh
MPP vypadá jako dílo nudících
se či neznalých lidí, kteří nechtějí
nebo nevědí, co od města očeká-
vat a chtít. Jenže nelze se vyvlék-
nout z odpovědnosti urbanisty s
tím, že dělejte si v rámci mezí
zastavitelnosti a stability dané-
ho území co
chcete. Ka-
ždý jedinec
p o t ř e b u j e
čistý vzduch,
vodu, jídlo,
bydlení, a
pokud ne-
chce být po-
sledním člověkem historie, tak
musí zajistit děti, jejich výchovu,
volný čas, reprodukci pracovní
síly. Je dost zcela nepochybných,
jasně definovaných funkcí mě-
sta, které musí MPP obsáhnout a
dát jim podmínky plnění. MPP
musí mít zcela odlišnou ideu než
má stávající návrh MPP a před-
stavit zásadně jiné určující para-
metry kvality a kvantity bydlení,
práce, dopravy, volného času,
provozu, výstavby a života ve
městě vůbec. ◀

Karel Růžička

ČESKÉ NÁRODNÍ OBROZENÍ JEŠTĚ PO DVOU STECH LETECH

ZAMYŠLENÍ DEVÁTÉ: O MLADÉ (NEJEN ČESKÉ) GENERACI

Hledám tě
v městě rozpáleném za poledne
v městě stočeném do klubička noci
Hledám tě v tomto městě
rozkopaných ulic pivních lásek krásných podzimů
a dlouhých kostelních věží které se podobají tvým prstům
Hledám tě a je to asi legrační naivní a beznadějně
Je přeci tolik tramvají v kterých mě můžeš minout
Je tolik nároží kde můžeš prokřehlá
a doufající čekat na někoho úplně jiného
je tolik biografů kde můžeš potichu plakat
nad divným koncem krásného Itala
je tolik ulic a slov přes které na sebe nevidíme

je tolik mužů kteří tě mohou udělat
daleko šťastnější než by se to podařilo mě
je tolik dobře znějících milostných veršů
a republika má v oběhu tolik peněz
je tolik domů kde můžeš právě být na návštěvě-
Je tolik štěstí (na doplňkové půjčky)
je tolik postelí a tolik telefonních čísel

Jo máš pravdu je to trochu sentimentální
to co říkáme Ale co třeba slunce To není pózér?
Každý večer se jde utopit (s ohromnou parádou
a bengálem)
a ráno zase vstává jakoby nic

(Václav Hrabě: Reduta blues)

ČÁST PRVNÍ: O DVĚ STĚ LET ZPĚT

Pro naše národní obrozence byla patrna výrazná
snaha se organizovat, zakládat nejrůznější spol-
ky a sdružení. Co bylo ovšem podstatné, že níže
uvedeným aktivitám vždy vévodili mladí lidé,
kteří byli skutečnými „tahouny“ těchto myš-
lenek a procesů. Krameriovi bylo 37 let, když
zakládal Českou expedici, protagonistům Mati-
ce české Palackému a Erbenovi bylo 33, resp.

34 let, když vstupovali do děje této instituce a
Květy založil Tyl v pouhých 26 letech. Dnes stá-
le mluvíme o problémech (nejen české) mladé
generace, která není schopna se ukotvit v sou-
časném dění, stále mluvíme o chybějících impul-
sech a motivaci. Domnívám se, že české národní
obrození v tomto faktoru poskytuje téměř ne-
konečnou studnici inspirací, námětů a poznání.

► Václav Hrabě

Prvním skutečným kulturním centrem obrozenců se stalo pražské nakladatelství a knihkupectví Česká expedice, které založil roku 1790 v návaznosti na zrušené Svatováclavské nakladatelství vydavatel a novinář Václav Matěj Kramerius (1753 – 1808). Česká expedice se zaměřovala zejména na vydávání knih, kalendářů a tiskovin, čímž v poslední části 18. století plnila zcela zásadní úlohu při zvyšování úrovně všeobecného vzdělání zejména venkovského lidu, který v mnoha případech neměl žádný přístup k tištěným textům.¹

Jako další příklad uvedme jednu z nejvýznamnějších osvětových a nakladatelských organizací, Matici českou. Vznikla roku 1831 z iniciativy historika Františka Palackého a skupiny vlastenců, kteří usilovali o povznesení českého jazyka a literatury a o lepší podmínky pro vydávání českých knih. Oporu našli v Národním muzeu v Praze, založeném roku 1818, kde byl ustaven Sbor čili Spolek pro vědecké vzdělávání řeči a literatury české. Při tomto Sboru vznikl peněžní fond s názvem Matice česká, který měl sloužit k vydávání hodnotné česky psané literatury. Počátečním vkladem 1000 zlatých přispěl Matici české Rudolf Kinský. Její první Provolání v roce 1831 podepsali vedle knížete Kinského Josef Jungmann, František Palacký a Jan Svatopluk Presl. Tento fond se skládal z dobrovolných příspěvků a dárci zakladatelského příspěvku dostá-

vali knihy vydané Maticí zdarma. Založení Matice české se setkalo v české společnosti s velkým ohlasem, podpora její činnosti byla vnímána jako projev vlastenectví. Samo slovo Matice je srbochorvatského původu a znamená v překla-

► Václav Matěj Kramerius v seriálu F. L. Věk

du včelí královna. Symbolicky tím bylo myšleno, že tak jako včely přinášejí pilně do úlu potravu, aby včelí královna prospívala, budou upřímní vlastenci přinášet peníze na podporu národní literatury a jazyka, aby národ nezanikl a zdárně se rozvíjel. Matice česká převzala roku 1832 vydávání muzejního časopisu, který s názvem Časopis Národního muzea vychází jako nejstarší kontinuálně existující český odborný časopis dodnes.² Významným členem Matice české byl např. Karel Jaromír Erben (1811 – 1870), který

¹ Forst, V. a kol. Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 1. A-G. Praha: Academia, 1985

² Matice česká – Historie. Zdroj: webové stránky Národního muzea ČR

byl roku 1845 jmenován členem jazykové komise a začal se aktivně podílet zejména na formování spisovné češtiny.³

Krátce po vzniku Matice české, díky úsilí další osobnosti českého národního obrození, Josefa Kajetána Tyla, vznikl v roce 1834 přejmenováním původního časopisu Jindy a nyní jeden z nejvýznamnějších dobových časopisů, který také působil jako společensko-kulturní platforma – Květy české. V Květech se v následujících letech vystřídalá celá kulturní elita českého národa, kromě již zmíněného Tyla také K. H. Mácha, K.

3 Erben a jeho doba. Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., zdroj http://www.ucl.cas.cz/images/stories/literatura_ke_stazeni/Panel_2.pdf

J. Erben, V. Hálek, J. Neruda, M. D. Rettigová, K. Sabina (autor libret oper Prodaná nevěsta a Braniboři v Čechách), Sv. Čech a další osobnosti.⁴ Pokud jsme zmiňovali činnost a zásluhy České expedice, která byla nositelkou procesu vzdělání zejména na venkově, nemůžeme opět nepřipomenout dnes již téměř zapomenutý pojem „zapadlí vlastenci“. Současně zde narážíme na osobnost, která se programově věnovala práci s mládeží a pro mládež a kterou není nikdo jiný než učitel a autor knih pro děti a mládež, Karel Václav Rais. V pouhých 35 letech píše svůj román Zapadlí vlastenci (1894), který popisuje onu pohnutou dobu, plnou méně známých i bezejmenných vlastenců a buditelů, kteří působili po celém území obývaném Čechy. Tito buditelé nejen vyučovali na školách v českém jazyce, ale rozšiřovali a půjčovali českou literaturu a časopisy, psali prózy a básně, skládali písně, zakládali knihovny, čtenářské, pěvecké a divadelní spolky a starali se o pronikání české kultury a českého jazyka mezi lid. Dalším významným dílem, popisujícím tuto dobu, je slavné dílo Aloise Jiráska „F. L. Věk, obraz z dějin našeho národního probuzení“ (1887 – 1906), který se dočkal neméně slavné televizní podoby, seriálu Čs. televize s R. Brzobohatým v hlavní roli (1970).

4 Květy (časopis). Zdroj: WIKIPEDIE 2018

► Karel Václav Rais

Část druhá: Co přinesla první republika

MASARYKOVO DESATERO

Opět si připomínáme prvního československého prezidenta a jeho desatero, obohacené komentářem Prof. PhDr. Stanislavy Kučerové, CSc., bývalé děkanky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

„Cíl desátý: Starejte se o školu a o učitele. Ať vedou žáky v duchu přirozeného vlastenectví, prostého jakéhokoli šovinismu, k uvědomělé lásce k vlasti, která se projevuje činy, ne slovy. Ať uplatňují demokratičnost. Výchova má směřovat k rozumné a odpovědné správě věcí veřejných. Ať posilují rozvoj myšlení, aby bylo kritické a metodické a činilo člověka způsobilým řešit praktické problémy života. Ať vedou k úctě k ideálům individuální i národní mravnosti, ať pěstují lásku k práci, k duchovním hodnotám, k vědě, k poznání pravdy, ať rozvíjejí smysl pro krásu a umění. A ať se dbá o důstojnost a autoritu učitele i pokud jde o finanční zabezpečení.“

Dnes: škola bez kázně, učitel bez vážnosti, vzdělanost není uznávanou hodnotou. Máme tu generaci, která netouží po vzdělání, tím méně po službě vlasti. Chce se zviditelnit, chce zbohatnout a chce si něco „užít“. A média ji v tom intenzivně podporují.

ČÁST TŘETÍ: MINULOST NE TAK VZDÁLENÁ, ZÍTŘKY PONĚKUD MLHAVÉ...

Přestože se opakují, znovu musím připomenout, že – dle mého názoru jeden z největších a nejvážnějších problémů současné doby – a to nejen u nás – je problém nedostatku výrazných osobností, které by svému okolí posky-

tovaly jasný a zřetelný pozitivní příklad. Je pro mě jako pro bývalého učitele poněkud nepochopitelné a nesrozumitelné, že se píše desítky článků a vydává se řada publikací o příčinách psychických stavů dnešních dětí, ale tuto skutečnou příčinu a podstatu jakoby autoři nechťeli vidět. Jako bychom zapomněli na základní lidský instinkt a pud, tj. učení se nápodobou! Lid-

ské mládě je přeci biologicky založeno na zcela totožných principech, jako mládě lišky, vlka, zajíce a všech dalších biologických druhů, tedy od svých rodičů se učí především tak, že napodobuje to, co vidí a slyší. Provedme jen zcela základní malou rekapitulaci (nemám v úmyslu cokoli zobecňovat, pouze chci záměrně zvýraznit určité negativní jevy): 1. Dítě v domácím prostředí sleduje své rodiče a vidí, jak se k sobě chovají, někdy velmi agresivně, hrubě. Poslou-

chá hovory, někdy velmi vulgární. Kolik lidí si uvědomuje, že duše dítěte je něco jako „prázdný magnetofonový pásek“, na který se dítěti toto vše zaznamenává? A že z tohoto „pásku“ začne dítě zcela spolehlivě čerpat své poznatky v době nejcitlivější a z pohledu dítěte nejzranitelnější, tj. v pubertě? 2. Dítě ve škole sleduje své spolužáky, což je jeden z nejspolehlivějších zdrojů informací a nápodoby. Spolužáky, kteří se po vzoru současných individualistických trendů snaží již v raných letech co nejvíce uspět a slavit tak co nejdříve společenské úspěchy, aby se co nejdříve vyrovnali této pokřivené společenské poptávce, kterou tak dobře znají ze světa dospělých, ze světa novodobého kapitalismu. Obecně to tak samozřejmě ve škole bylo vždy – tedy nic nového. Problém ale spočívá v tom, že některé děti, které jsou poněkud citově založené, možná labilnější konstituce, velmi snadno podlehnou těmto – povětšinou silně negativním – elitářským vzorům a jejich cesta do světa dospělých je tak již v zárodku zcela vyvrácena a znásilněna. 3. Sledování médií – již jsem zmiňoval situaci, kterou jsem zažil jako učitel, kdy při hodině občanské výchovy se mě jeden žák zeptal, proč by vlastně oni, jakožto žáci, měli dodržovat nějaká pravidla, když naši politici, kteří by ostatním měli jít příkladem, lžou, kradou a podvádí. Na takovou otázku se jen velmi těžko hledá odpověď.

Pokud zůstanu u problematiky nedostatku osobností, pak bych zde rád připomněl dvě významné osobnosti, které lze bez nadsázky označit za ideální vzor zejména pro děti a mládež. První osobností je Karel Slavoj Amerling (1807

– 1884), český pedagog, filozof a lékař, zakladatel novátorského všeobecně vzdělávacího ústavu Budeč vlastní koncepcí (1839–1848). Po získání titulu doktor medicíny krátce pracoval jako asistent Jana Svatopluka Presla, jednoho z nejvýznamnějších českých přírodovědců 19. století. Amerling se však již brzy začal zabývat svým celoživotním zájmem, snahou organizovat vzdělávání českého učitelstva, zlepšit a zpřístupnit vzdělání všem. V roce 1842 založil na Novém Městě v Praze vzorovou školu, nazvanou Budeč, jejíž název byl inspirován tradicí, podle níž mělo být přemyslovské hradiště Budeč sídlem nejstarší školy v Čechách. Zde proslul zejména organizováním společných učitelských porad, později za účasti až stovek přespolních učitelů, které významnou měrou přispěly ke zkvalitnění učitelské práce. Zde prosazoval řešení problémů zejména formou dialogu a vzájemné výměny názorů.⁵ Druhou osobností je František Janda-Suk (1878 – 1955), český atlet a vůbec první Čech, který se umístil na stupních vítězů na Olympijských hrách. Kromě sprintu se věnoval především hodu diskem (několikanásobný rekordman a mistr Čech a Československa), hodu kladivem a vrhu koulí. V roce 1900 se zúčastnil 2. olympijských her v Paříži, kde ve finále získal stříbrnou medaili v hodu diskem výkonem

► Karel Slavoj Amerling

5 Dějiny české literatury. 2., Literatura národního obrození / Redaktor svazku Felix Vodíčka. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1960

35,14 metru. Jako první člověk na světě v moderních dějinách této disciplíny použil otočku a tím výrazně ovlivnil další vývoj techniky tohoto populárního sportovního odvětví. Janda-Suk byl především člověkem pevných morálních zásad. Již v době první republiky intenzivně pracoval s mládeží a vedl své svěřence především k zásadě sportování v duchu „fair play“.

Ale zpět k problematice současné mládeže. Co je zřejmě nejvíce alarmující, je jakási výslednice současných problémů mládeže nejen u nás, ale zřejmě v celosvětovém měřítku. Touto výslednicí je absolutní kolaps základní hodnotové orientace. Dochází k vysoce nebezpečnému jevu, který opět (a už by se mohlo uvažovat o jakémsi záměru) zůstává stranou pozornosti médií. Jako příklad zde mohu uvést část diskuse, která probíhala na prezentaci nové publikace Doc. Ilony Švihlíkové a JUDr. Miroslava Tejkla „Kapitalismus, socialismus a budoucnost aneb Mikeš už přišel“ v novém centru Nadace Rosy Luxemburg v Praze, 22. května 2018. Zde přítomní diskutovali o tom, že ve 20. století platilo jakési většinové pravidlo „adekvátní směny“. Tj. pokud chci získat nějakou hodnotu/předmět, musím za ni nabídnout jinou, stejně kvalitní a hodnotnou. Pokud si chci koupit pěkné boty, musím být schopen ve stejné hodnotě vyrobit např. židli (i když mezi tím je samozřejmě dnes mezičlánek platidla). Dnes ale tento princip přestává platit. Mottem stále většího počtu mladých lidí je získat snadno, rychle a s co nejmenším množstvím vynaložené práce co nejvíce protihodnoty, ať už je touto protihodnotou cokoliv (poněkud úsměvná, i když je otázkou do jaké míry, je vize

mladých lidí mít zaměstnání „youtuber“). Rád bych si nechal vysvětlit, jakou obecně směnitelnou hodnotu takový člověk v rámci standardního pracovního procesu vytváří).

A tímto způsobem je doslova zničena řada dalších hodnot. Takovou příznačnou hodnotou je např. to, že kvalitní nový jedinec může vyrůst

pouze ve stabilní, kvalitně fungující, tradiční rodině. O tom, kolik procent z dnešních „rodin“ by splnilo uvedená kritéria, raději nebudu spekulovat. Posledním problémem, který bych připomněl, je problém naprosté ztráty schopnosti vážit si hodnot a věcí obecně. Navážu na prvně zmíněný příklad otázkou: kolik dnešních mladých lidí má povědomost o tom, kolik práce je třeba vynaložit na výrobu jedné židle nebo jednoho páru bot? A zajímá to vůbec někoho z dnešní mladé generace? A co je výsledkem tohoto procesu? Výsledkem doslova tragickým je, že vyhazujeme např. již zmíněné boty již po roce nošení, přestože by mohly sloužit ještě dal-

ší dva roky. Je to proto, že dotyčný původní majitel těchto bot vůbec netuší, kolik práce bylo třeba na jejich výrobu vynaložit.

Problém pozvolného vytrácení se standardního systému lidských hodnot – mimochodem budovaného lidskou civilizací 3000 let – v sobě skrývá ještě další nebezpečí a současně obecný princip. Pokud by totiž tento – pohledem dnešních mladých lidí – přežitý hodnotový systém byl nahrazen jiným hodnotovým systémem, pak by snad bylo možno – po jeho prozkoumání – uvažovat o jeho akceptaci. Jeden z nejnebezpečnějších současných jevů však je něco fungujícího zrušit jen proto, že se to někomu nelíbí, ale již to ničím nenahradit. Vznikne tak vakuum, které nemůže být zdrojem ničeho jiného, než konfliktů, svárů, napětí a agrese.

ČÁST ČTVRTÁ: LITERÁRNÍ OKÉNKO (DNES O VÁCLAVU HRABĚ A JIŘÍM ORTENOVÍ)

Český básník Václav Hrabě (1940 – 1965) patřil k našim nejvýznamnějším představitelům tzv. „beat generation“. Jeho tvorba, stejně jako u ostatních beatníků, úzce souvisela s jazzovou a bluesovou hudbou. Sám Hrabě se učil hrát na několik hudebních nástrojů, mezi nimi klarinet a saxofon a koncertoval s několika studentskými kapelami. Přestože vystudoval učitelství (český jazyk – dějepis), pracoval jako pomocný dělník, vychovatel v učňovském internátě, knihovník v Městské lidové knihovně v Praze a také jako lektor poezie v časopise Tvář. V letech 1965–1967 se v litvínovském Docela malém divadle jeho básně staly podkladem pro poetické pásmo Stop-time (vyšlo knižně v r. 1967) a některé byly

► Vladimír Mišík

i zhudebněny, například Vladimírem Mišíkem (deska Pár tónů, které přebývají z roku 1989). Život Václava Hraběte předčasně ukončil kouř ze špatně utěsněných kamen.

Jiří Ohrenstein (1919 – 1941) si pro svou básnickou činnost si zvolil pseudonym Jiří Orten. Debutoval v Mladé kultuře a Haló novinách (1936), kde po určitý čas redigoval rubriku mladých. Kromě toho přispíval do časopisů Hej rup!, Eva, Rozhledy, Čteme, Kritický měsíčník a jiných. V halasovské edici První knížky v nakladatelství Václava Petra mu vyšla o tři roky později prvotina Čítanka jaro. Uveřejnil ji pod jménem Karel Jílek, s nímž spojil i další sbírku veršů, kterou mu Petrovo nakladatelství vydalo pod názvem Cesta k mrazu. Soukromý tisk Zdeňka Urbánka k Novému roku 1941 – rozsáhlá báseň Jeremiášův pláč – byl již podepsán jménem Jiří Jakub stejně jako sbírka Ohnice, kterou do edičního plánu Melantrichu zařadil v témže roce A. M. Piša. Sbírka Ohnice se tak stala poslední knížkou, jejíž uvedení se autor dožil. Sám

► Jiří Orten

sice ještě uspořádal dvě sbírky – Elegie a Sces-
tí – ale ty se mohly objevit na knižních pultech
až po skončení 2. Světové války. Zemřel tragicky
na následky těžkého zranění poté, co byl během
okupace sražen německou sanitkou.

JIŘÍ ORTEN – ČEKÁNÍ

Čechy za oknem smutných duší
obzore můj já vidím vás
ze svého žalu nejčistěji
až v hloubi jezer jež se chvějí
Čechy za oknem smutných duší
Čekání dané na pospas

k minulosti se usmívati
s tím co jsou slzy v úsměvu
vědět že láska ráda mučí
nežli ti padne do náruční
vědět že hlas se tehdy vrátí
až vyučí se ve zpěvu

A jenom nepatrná zmínka
dříve než zmlknu na chvíli:
kdo ještě žije nemoc přečká
a musíš myslet na Palečka
na bludičky a na Ječmínka
že také bloudili

V příštím vydání AZ Zpravodaje se budu zamýš-
let nad tématem českých osobností. Na další se-
tkání se těší autor seriálu Daniel Glas. ◀

KONTAKTY

Web:	www.alternativazdola.cz
E-mail:	info@alternativazdola.cz
Facebook:	www.facebook.com/alternativa.zdola
YouTube:	kanál AlternativaZdola
Zpravodaj:	zpravodaj-az@seznam.cz

Zpravodaj AZ
(červen 2018)

Redaktor
Michal Černý

Grafický design a sazba
Michal Černý

Korektury
Suzana Exnerová

Do tohoto čísla
přispěli:

Ilona Švihlíková,
Karel Růžička, Daniel Glas

Zdroj fotografií
www.freeimages.com